

Gezondheid en veiligheid op het werk

Langere en gezondere beroepslevens kunnen leiden tot minder onzekerheid en tot meer productiviteit. Een hoog niveau van gezondheid en veiligheid op het werk heeft talrijke voordelen: zo wordt de afwezigheid wegens ziekte teruggedrongen en wordt er bespaard op gezondheidszorg, treden oudere werknemers later uit, worden efficiëntere werkmethoden en technologieën gestimuleerd en moeten minder personen deeltijds gaan werken om voor een familielid te zorgen.

Uitdagingen

Minder stabiele arbeidsverhoudingen, nieuwe werkpatronen en een vergrijzende beroepsbevolking vormen nieuwe uitdagingen voor de gezondheid en veiligheid op het werk aangezien niet alle personen die met die veranderingen te maken krijgen naar behoren gedekt zijn door de bestaande wetgeving inzake gezondheid en veiligheid. Het toenemende aantal tijdelijke werknemers - dat in 2014 14 % van het totale aantal werknemers bedroeg - en de opmars van atypische arbeidsovereenkomsten geeft aanleiding tot bezorgdheid over de dekkingsgraad van de voorzieningen inzake gezondheid en veiligheid. Ongeveer 10 % van de werknemers geeft aan niet goed geïnformeerd te zijn over de gezondheids- en veiligheidsrisico's in verband met hun werk; op kleine en middelgrote werkplekken ligt dit cijfer hoger.

Situatie op EU-niveau

In artikel 31, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie is het recht van iedere werknemer op gezonde, veilige en waardige arbeidsomstandigheden verankerd. Overeenkomstig artikel 153, lid 1, onder a), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) wordt het optreden van de lidstaten ter verbetering van het arbeidsmilieu, om de veiligheid en de gezondheid van de werknemers te beschermen, door de Unie ondersteund en aangevuld; te dien einde kan de Unie door middel van richtlijnen minimumvoorschriften vaststellen (artikel 153, lid 2, onder b), VWEU).

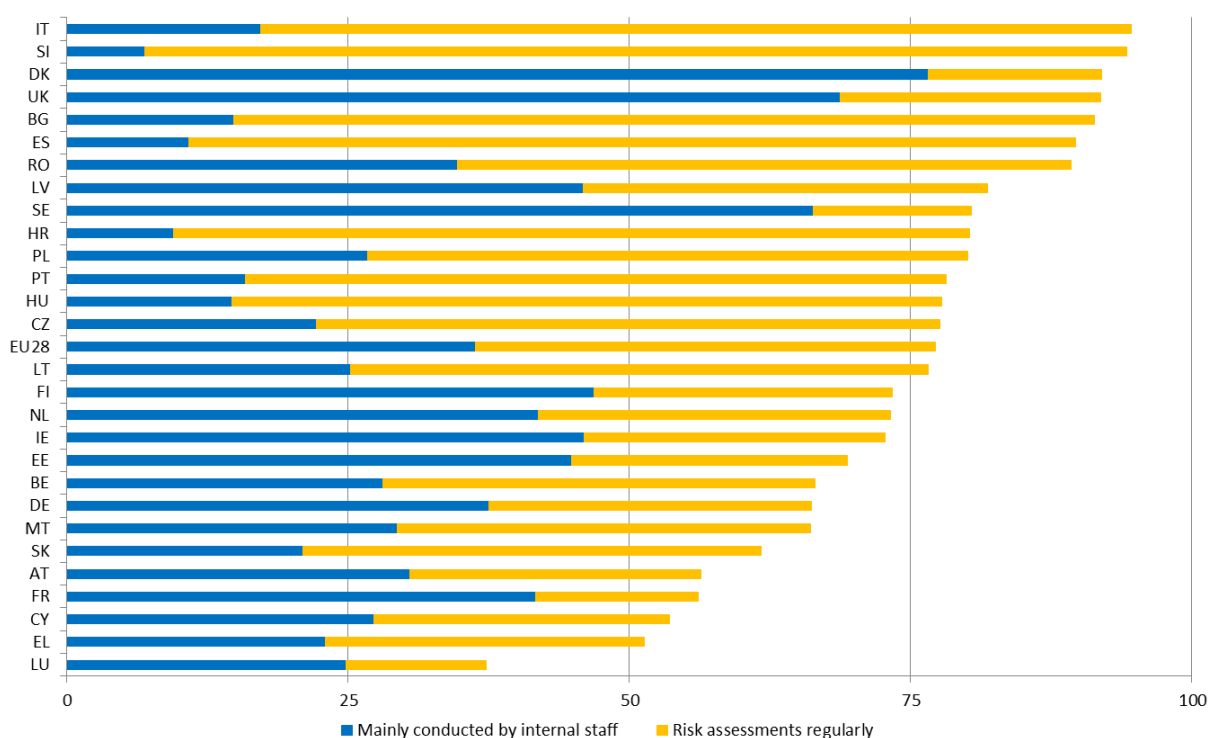
Eén kaderrichtlijn en 23 bijzondere richtlijnen stellen de minimumvoorschriften vast voor de preventie van beroepsrisico's, de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van werknemers, het uitsluiten van risico- en ongevalsfactoren, het beginsel van de verantwoordelijkheid van de werkgever, de rechten en plichten van werknemers - met inbegrip van de informatie, raadpleging, evenwichtige participatie en opleiding van werknemers en hun vertegenwoordigers -, en de bewaking van de gezondheid. De bijzondere richtlijnen bevatten voorschriften met betrekking tot specifieke gevaren (bijvoorbeeld chemische, fysische en biologische agentia), specifieke activiteiten (bijvoorbeeld het manueel hanteren van lasten), sectoren met hogere risico's (bijvoorbeeld de winningsindustrie of de bouwsector) en kwetsbare werknemers (bijvoorbeeld jonge of zwangere werknemers).

In de EU-richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten¹ wordt ertoe opgeroepen te zorgen voor kwalitatief hoogwaardige werkgelegenheid met betrekking tot onder andere de arbeidsomstandigheden, inclusief gezondheid en veiligheid.

Situatie in de lidstaten

De Europese minimumvoorschriften hebben bijgedragen tot ontwikkelingen naar een sterkere focus op de risicobeheerscyclus op nationaal niveau. De toepassing van de voorschriften varieert echter aanzienlijk tussen de lidstaten waardoor de beschermingsniveaus voor de gezondheid van de werknemers aanzienlijk verschillen. Uit onderstaande figuur blijkt bijvoorbeeld dat er grote verschillen zijn wat de regelmaat van de risicobeoordelingen betreft.

Figuur 1: Regelmatige beoordelingen van arbeidsrisico's en risicobeoordelingen die hoofdzakelijk door interne personeelsleden worden uitgevoerd, per land (% ondernemingen), 2014

Legenda	
<i>Hoofdzakelijk door interne personeelsleden uitgevoerd</i>	
<i>Regelmatige beoordeling van arbeidsrisico's</i>	

Bron: Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk, tweede Europese bedrijvenenquête naar nieuwe en opkomende risico's (Esener-2).

Uit gegevens van de Europese Statistiek inzake Arbeidsongevallen blijkt dat - wanneer alle sectoren samen worden genomen - er geen grote verschillen zijn wat betreft de incidentie van dodelijke ongevallen onder werknemers in vergelijking met zelfstandigen (waaronder werkgevers en meewerkende gezinsleden). De situatie verschilt evenwel in de landbouw, de jacht en de bosbouw, waar het percentage zelfstandigen het hoogst is: hier ligt het percentage

¹ Besluit (EU) 2015/1848 van de Raad van 5 oktober 2015.

dodelijke ongevallen van zelfstandigen en meewerkende gezinsleden opmerkelijk hoger dan bij werknemers in dezelfde sectoren².

Internationale dimensie

Het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden is vastgesteld in artikel 3 van het Europees Sociaal Handvest³ en is beschermd door het Statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie, dat voor alle EU-lidstaten geldt. Hierin is het beginsel opgenomen dat werknemers beschermd moeten worden tegen ziekten van algemene aard of beroepsziekten en arbeidsongevallen. Dit beginsel is ook opgenomen in het IAO-verdrag betreffende arbeidsveiligheid, gezondheid en het werkmilieu (1981) en het IAO-verdrag inzake het stimuleringskader voor de gezondheid en veiligheid op het werk (2006).

² "A review of methods used across Europe to estimate work-related accidents and illnesses among the self-employed", EU-OSHA, 2010, blz. 5-6.

³ Het Europees Sociaal Handvest is een verdrag van de Raad van Europa. Het werd vastgesteld in 1961 en herzien in 1996.